

**Δεξιότητες του 21ου αιώνα
στα γλωσσικά μαθήματα
ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ, ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ,
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΥΠΡΟΥ(Π.Ι.)**

ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ ΣΤΑ ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

**Δρ Πόλα Χατζηνεοφύτου
Π.Λ.Ε.
Υ.Π.Α.Ν.**

ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ ΣΤΑ ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

2

- ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ 21^{ου} ΑΙΩΝΑ
- ΟΡΙΣΜΟΣ -ΑΝΑΠΤΥΞΗ -ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ- ΕΙΔΗ
- ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ: ΟΡΙΣΜΟΣ-ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ - ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗ - ΡΟΛΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ
- ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ
- ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΡΙΤΙΚΗΣ ΣΚΕΨΗΣ
- ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΒΑΣΕΙ ΤΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΣΤΑ ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ
- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

3

- Ζούμε στην εποχή της τεχνολογίας και της πληροφορίας...
της ψηφιοποιημένης πληροφορίας...
ΩΣ ΕΚ ΤΟΥΤΟΥ ανέκυψαν διάφοροι προβληματισμοί:
- τρόπος διαχείρισης/μετάδοσης/αξιοποίησης των παρεχόμενων πληροφοριών.
- **Ανάπτυξη** δεξιοτήτων που θα εξασφαλίσουν/διασφαλίσουν την καλύτερη δυνατή διαχείριση/αξιοποίηση των πληροφοριών προς όφελος ατόμου και ολόκληρης της κοινωνίας.
- Μια εξ αυτών είναι η **κριτική σκέψη**, η οποία σύμφωνα με το πρόγραμμα σπουδών καλλιεργείται...

Abraham Maslow Pyramid

ΘΕΩΡΙΑ ΑΝΑΓΚΩΝ

4

Πυραμίδα ιεράρχησης

ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ 21^{ΟΥ} ΑΙΩΝΑ

5

- **5.1. Συνεργασία και Επικοινωνία**
- **5.2. Κριτική Σκέψη και επίλυση προβλημάτων**
- **5.3. Μεταγνώση (4 πυλώνες του Delor)**
  - ΟΥΝΕΣΚΟ (1996) Οι 4 πυλώνες της Εκπαίδευσης : Μαθαίνω να γνωρίζω-Learning to know Μαθαίνω να κάνω-Learning to do Μαθαίνω να ζω με άλλους-Learning to live together Μαθαίνω να είμαι-Learning to be
- **5.4. Προσαρμοστικότητα και ευελιξία**
- **5.5. Δημιουργικότητα και καινοτομία**
- **5.6. Τεχνολογικός αλφαριθμητισμός**

ΠΩΣ ΟΡΙΖΕΤΑΙ Η «ΔΕΞΙΟΤΗΤΑ»

6

**Γνώσεις και εμπειρίες
για εκτέλεση συγκεκριμένου/ης
καθήκοντος/ εργασίας.**

**Μαθημένη ικανότητα
εκτέλεση μίας δραστηριότητας,
αναμενόμενο αποτέλεσμα,
Συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.**

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

7

ΔΟΜΟΥΝΤΑΙ... ΣΤΗ ΒΑΣΗ

1. της **καινοτομίας**,
2. της **δεκτικότητας** απέναντι στο καινούριο,
3. της κουλτούρας του **διαλόγου**,
4. της ανοχής στο **διαφορετικό**,
5. του πολιτικού και κοινωνικού **ορθολογισμού**,
6. της **ενσυναίσθησης** της πολιτισμικής, φυλετικής και έμφυλης διαφοράς,
7. της σφυρηλάτησης της κοινωνικής συναίνεσης και **συνοχής**.

ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

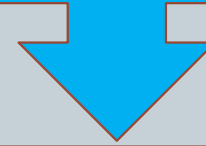
8

«ΣΚΛΗΡΕΣ» ή
ΚΑΘΕΤΕΣ
ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

Είναι εκείνες οι τεχνικές
και εξειδικευμένες
δεξιότητες οι οποίες
αφορούν στην απόδοση
σε μια συγκεκριμένη
εργασία η οποία απαιτεί
τεχνογνωσία

«ΜΑΛΑΚΕΣ» ή
ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ
ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

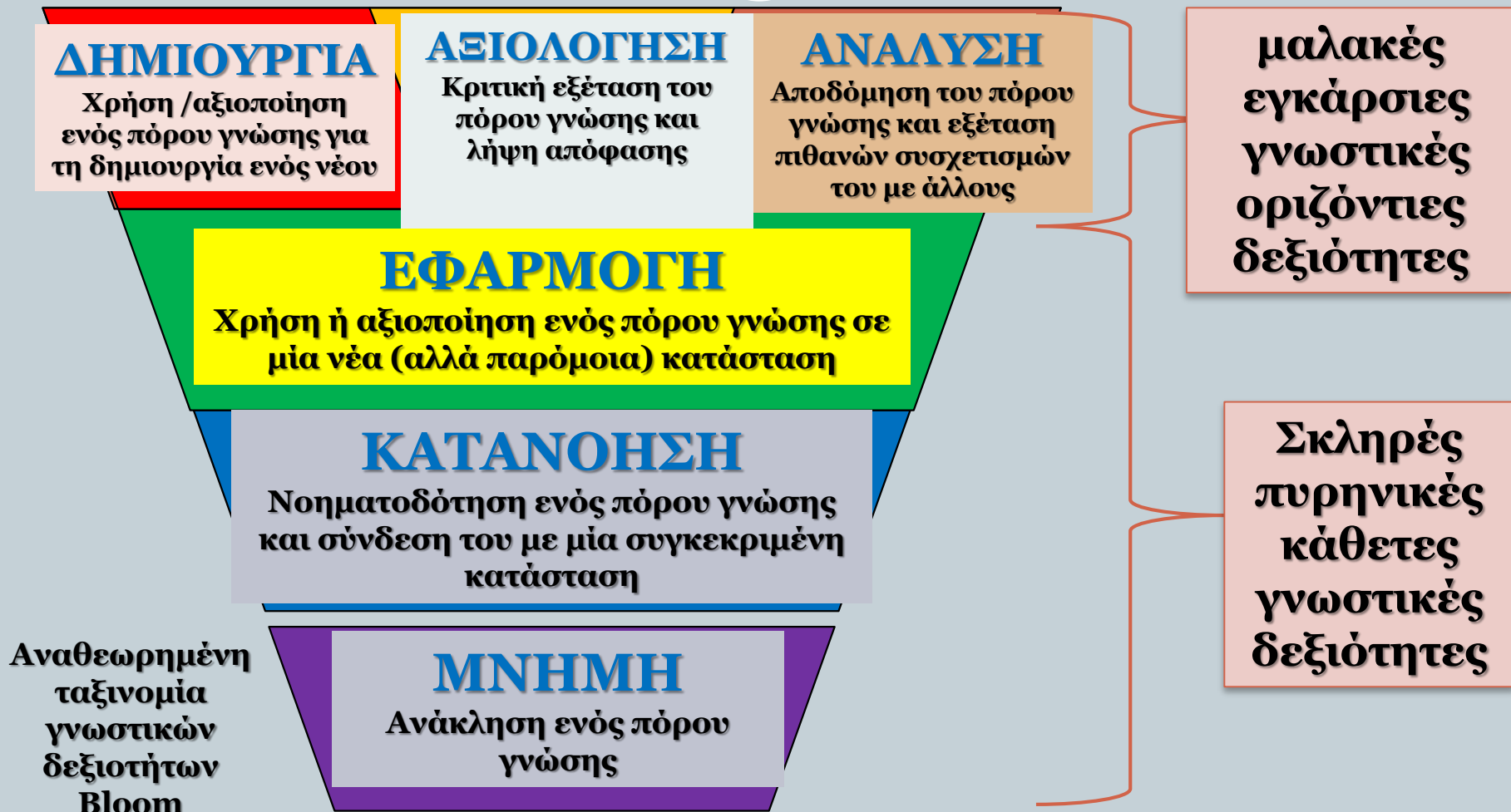
Είναι εκείνες οι κοινωνικο-
γνωστικές δεξιότητες οι
οποίες αφορούν στον
τρόπο προσέγγισης ή
στην τακτική την οποία
αξιοποιεί για να
προσεγγίσει μία
κατάσταση το πρόσωπο
που τις κατέχει

ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ Bloom

ΕΙΔΗ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

9

ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ(ΚΣ)

10

- ☐ Εστιάζει και Αναλύει ...
- ☐ Αναζητά και διευκρινίζει/προκαλεί/ διατυπώνει ...
- ☐ Ορίζει/Παρατηρεί/ Κρίνει και Συγκρίνει ...
- ☐ Αναγνωρίζει και Αξιολογεί...
- ☐ Ενσωματώνει και Αξιοποιεί
- ☐ Ενεργεί μεθοδικά/ανάλογα με την περίπτωση
- ☐ Διαθέτει ευαισθησία... (Ennis, 2011)
- **ΕΠΟΜΕΝΩΣ** η κριτική σκέψη είναι μια πολύπλοκη διαδικασία που απαιτεί υψηλότερα επίπεδα γνωστικών δεξιοτήτων κατά την επεξεργασία των πληροφοριών (Choy & Cheah, 2009)

ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΚΡΙΤΙΚΗΣ ΣΚΕΨΗΣ (ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ)

11

- Διαμόρφωση τεκμηριωμένης άποψης
- Αυτόνομη μάθηση(εξ αποστάσεως, chatGPT)
- Δημιουργία κριτικά σκεπτόμενων Πολιτών
- Ενίσχυση επιστημονικών & επαγγελματικών ικανοτήτων
- Κατάρριψη στερεοτύπων

ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗ

ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

12

τρίπτυχο εκπαιδευτικού

- (α) οργάνωσης δραστηριοτήτων για καλλιέργεια και εξάσκηση,
- (β) διδασκαλίας τεχνικών και
- (γ) **αξιολόγησης κριτικής σκέψης.**

τρίπτυχο μαθητή

- (α) στοχοθεσία (β) σχεδιασμός
- (γ) επίλυση προβλημάτων
- στάδια αξιολόγησης

αντικειμενικά και ιεραρχημένα κριτήρια

ΠΩΣ ΕΝΤΑΣΣΕΤΑΙ ΣΤΗ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

13

- Καλλιέργεια κριτικής σκέψης μέσα στο σχολικό περιβάλλον
  - Μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας (Ματσαγγούρας 1997).
  - **ΕΙΔΗ ΛΟΓΟΥ**(ΓΡΑΠΤΟΣ, ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ)
  - **ΕΙΔΗ ΚΕΙΜΕΝΩΝ**(ΕΠΙΣΤΟΛΗ,ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ, ΑΡΘΡΟ, ΔΙΗΓΗΜΑ)
  - **ΤΥΠΟΙ ΚΕΙΜΕΝΩΝ**(ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ, ΑΦΗΓΗΣΗ,ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ)
- ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ...**
- **ΠΡΟΘΕΤΙΚΟΤΗΤΑ** (ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ/ΠΟΙΗΤΗ) ΠΕΡΑ ΚΑΙ ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΟ...
  - **Στάδια:** Προαναγνωστικό/συγγραφικό
Αναγνωστικό/συγγραφικό
Μετααναγνωστικό/συγγραφικό

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΚΡΙΤΙΚΗΣ ΣΚΕΨΗΣ

14

- PROJECT - ΕΡΓΑΣΙΑ
- ΚΑΤΑΙΓΙΣΜΟΣ ΙΔΕΩΝ/ ΙΔΕΟΘΥΕΛΛΑ
- ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ ΚΑΙ ΕΠΙΛΥΣΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ
- ΥΠΟΔΥΣΗ ΡΟΛΩΝ
- ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ
- ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ
- ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΑΠ'Ο ΕΙΔΙΚΟ
- ΔΟΜΗΜΕΝΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

15

Οικοσελίδα / Υλικό / Διδακτικές Προτάσεις

Διδακτικές Προτάσεις

Γυμνάσιο

Θέμα	Αρχείο	Ημερομηνία
Διδακτικές Προτάσεις βάσει Δεικτών Επιτυχίας - Δεικτών Επάρκειας		
Ομαλή Μετάβαση από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο		
Σχολική Ζωή		25/08/2021
Ταξίδι στον κόσμο της φύσης		25/08/2021
Α' Γυμνασίου		
Γνωρίζω τον τόπο μου και τον πολιτισμό του		04/02/2021
Διατροφή		04/05/2017
Τέχνη - Κινηματογράφος: το ρήμα στην Αφήγηση		02/05/2017
Περιγραφή Προσώπου		20/04/2017

ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟ
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ

16

=

ΔΕΙΚΤΗΣ
ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ
ΣΤΟΧΟΥ ΓΙΑ
ΑΠΟΚΤΗΣΗ ΜΙΑΣ
ΔΕΞΙΟΤΗΤΑΣ

Η μάθηση δεν είναι πάντα προσχεδιασμένη ...

Οι μαθητές/τριες αναμένεται
να ακολουθήσουν τη δική τους μαθησιακή πορεία...

Οι διδάσκοντες/ουσες επινοούν

«ανοικτά» μαθησιακά αποτελέσματα...

πχ. κατανόηση περιεχομένου – μορφής κειμένου

1. Να παρουσιάσετε με συντομία το θέμα του Κειμένου 1.

*Δ.Ε. 1.1. Εντοπίζουν και διατυπώνουν άμεσες και υπόρρητες πληροφορίες γραπτών κειμένων.

**Δ.Ε. Α.Ι.3. Επισημαίνουν το γενικό θέμα του κειμένου, διασυνδέοντας κειμενικά και εξωκειμενικά στοιχεία.

Α.Ι.3.1. Τοποθέτηση της συγκεκριμένης πτυχής του θέματος του κειμένου στην ευρύτερη θεματολογία που ανήκει.

ΔΕΞΙΟΤΗΤΑ ΚΡΙΤΙΚΗΣ ΣΚΕΨΗΣ ΕΠΙΘΥΜΗΤΟ ΜΑΘΗΣΙΑΚΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ

ΕΠΙΤΥΧΗΣ εφαρμογή (μεταγνώση)

**Κατανοεί/αναλύει/επεξηγεί/προεκτείνει/
Κρίνει/συγκρίνει/εφαρμόζει
ολοκλήρωση μαθησιακής διαδικασίας και αφορούν:
γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες, αξίες.**

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ...

18

ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

Η μελέτη και η ανάλυση των πληροφοριών,
η συστηματική αναζήτηση επιχειρημάτων,
η αποτίμηση της αξιοπιστίας και της ποιότητας των
ισχυρισμών σε συνδυασμό
με τη διαρκή αμφισβήτηση και επανεξέτασή τους
με στόχο τη διαμόρφωση μιας προσωπικής άποψης
με τη δημιουργία τεκμηριωμένων επιχειρημάτων,
στοιχεία που επισημαίνονται στη διεθνή βιβλιογραφία
(Halpern, 1999· Facione, 2015· Davies, 2015· Choy & Cheah, 2009)

ΕΝ ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΙ...

19

If we teach today's students as we taught yesterday's, we rob them of tomorrow (John Dewey, 1859-1952)

Η τραγικότητα και η ευθύνη του εκπαιδευτικού έγκειται στο ότι εκπαιδεύτηκε χθες, για να εκπαιδεύσει σήμερα τους πολίτες του αύριο (21ου αιώνα) ΩΣΤΟΣΟ...

Ο εκπαιδευτικός είναι **αυτόνομος** όσον αφορά τον τρόπο διδασκαλίας

Η διδασκαλία του πρέπει να έχει σαν βάση την ανάδειξη των ικανοτήτων των μαθητών του. (Τέτσιου, 2019)

Ο δάσκαλος “αρχηγός” της τάξης

δάσκαλο **καθοδηγητή** – οδηγό/εμπνευστή για τους μαθητές (Στέφας, 2018).

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Bloom, B. S. & Krathwohl D. R. (2000). Ταξινόμια διδακτικών στόχων, Τόμος Α: Γνωστικός τομέας. Θεσσαλονίκη: Κώδικας.

Bloom, B.S. (Ed.). Engelhart, M.D., Furst, E.J., Hill, W.H., & Krathwohl, D.R. (1956). Taxonomy of Educational Objectives, Handbook I: The Cognitive Domain. New York: David McKay Co Inc.

Choy, S. C., & Cheah, P. K. (2009). Teacher Perceptions of Critical Thinking Among Students and its Influence on Higher Education. International Journal of Teaching and Learning in Higher Education, 20(2), 198-206.

Cohen, L., & Manion, L. (1992). Research methods in education (3rd edition). London: Routledge.

Dewey, J. (1910). How we think. Boston: D.C. Heath & Co. Ανακτήθηκε από <https://archive.org/howwethinkoodeweiala/page/6/mode/2up?ref=ol&view=theater>

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

21

Ennis, R. H. (2011). The Nature of Critical Thinking: An Outline of Critical Thinking Dispositions and Abilities. Ανακτήθηκε από

<https://education.illinois.edu/robert-ennis/thenatureofcriticalthinking>

Facione, P. (2015). Critical Thinking: What It Is and Why It Counts. Measured Reasons LLC. Ανακτήθηκε από

https://www.research/CT_What_It_Is_and_Why_It_CountsU

Halpern, D. F. (1999). Teaching for critical thinking: Helping college students develop skills and dispositions of a critical thinker. New Directions For Teaching And Learning, 80, 69-74.

Halpern, D. F. (2014). Thought and knowledge: An introduction to critical thinking, (5th ed.). New York: Taylor & Francis.

UNESCO (1997), Learning : the treasure within-report of the International Commission on Education for the 21st century, chaired by Jacques Delors

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

22

Μαγγόπουλος, Γ. (2014). Η μελέτη περίπτωσης ως ερευνητική στρατηγική στην αξιολόγηση προγραμμάτων: θεωρητικοί προβληματισμοί. Το βήμα των κοινωνικών επιστημών, 16(64).

Ματσαγγούρας, Η. (2002). Η διαθεματικότητα της σχολικής μεθόδου. Εννοιολογική αναπαλαίωση και σχέδια εργασίας. Γρηγόρης.

Ματσαγγούρας, Η. (2005). Θεωρία και πράξη διδασκαλίας (τόμος Β'). Στρατηγικές διδασκαλίας: Η κριτική σκέψη στην διδακτική πράξη. Gutenberg.

Ματσαγγούρας, Η. (επιμ.), (1995), Η εξέλιξη της Διδακτικής: Επιστημολογική θεώρηση, Αθήνα: Gutenberg

Ματσαγγούρας, Η. (1999), Η σχολική τάξη, Αθήνα: Μ. Γρηγόρης

Ματσαγγούρας Η. (1997), Στρατηγικές διδασκαλίας. Από την πληροφόρηση στην κριτική σκέψη, Αθήνα: Gutenberg.

Έκθεση της διεθνούς επιτροπής για την εκπαίδευση στον 21ο αιώνα, υπό την προεδρία του Jacques Delors. Εκπαίδευση: Ο θησαυρός που κρύβει μέσα της, UNESCO: Παρίσι 1996

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

23

Στέφας, Ι. (2018). Ανεστραμμένη τάξη στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Μια έρευνας δράσης (Διπλωματική Εργασία). Hellenic Open University.

<https://apothesis.eap.gr/handle/repo/39446>

Τέτσιου, Β. (2019). Η Ανεστραμμένη Τάξη ως Συμπληρωματική Μέθοδος Σχολικής εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης στο Δημοτικό Σχολείο (Διπλωματική Εργασία. Πανεπιστήμιο Πατρών). Hellenic Open University.

<https://apothesis.eap.gr/bitstream/repo/44986/1/%ce%a4%ce%95%ce%a4%ce%a3%ce%99%ce%9f%ce%a5%20%ce%92%ce%91%ce%a3%ce%99%ce%9b%ce%99%ce%9a%ce%97.pdf>

Δείκτες Επιτυχίας και Επάρκειας της Στ' Δημοτικού:

<http://ellid.schools.ac.cy/index.php/el/ellinika/analytiko-programma>

Δείκτες Επιτυχίας και Επάρκειας της Α' Γυμνασίου:

<http://ellim.schools.ac.cy/index.php/el/nea-elliniki-glossa/analytiko-programma>

**Ευχαριστώ πολύ για την
προσοχή σας!**